

Vyšší odborná škola a Střední škola hotelová SČMSD Pelhřimov, s.r.o.

Slovanského bratrství 1664, 393 01 Pelhřimov

Minimální preventivní program

na školní rok 2023/2024

Seznam použitých zkratk:

ŘŠ – ředitel školy

TU – třídní učitel

SŠ - střední škola

ŠMP – školní metodik prevence

ŠVP – školní vzdělávací program

VP – výchovný poradce

PČR – Policie České republiky

OSPOD – oddělení sociálně právní ochrany dětí

PP- primární prevence

CPPT – Centrum protidrogové prevence a terapie

MPP – minimální preventivní program

MŠMT ČR – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

NIDV – Národní institut dalšího vzdělávání

NNO – Nestátní neziskové organizace

PPP – pedagogicko-psychologická poradna

RZS – rychlá záchranná služba

OBN – občanská nauka

SVP – společenskovední předměty (ZSV, OBN apod.)

Základní odborné pojmy MPP:

Agrese - je útočné jednání vůči druhé osobě, tendence zničit nebo poškodit nějaký objekt

Záškoláctví - je úmyslné zameškávání školního vyučování, žák se z vlastní vůle, bez vědomí rodičů vyhýbá pobytu ve škole

Šikana – fyzické a psychické týrání a omezování jedince v kolektivu

Kyberšikana – druh šikany, který využívá ICT technologie (mobilní telefony, počítače, e – maily apod.)

Násilí – útoky, napadání, výhrůžky od jiné osoby s cílem ublížit či získat nad obětí převahu a moc

Intolerance – nesnášenlivost, nerespektování

Antisemitismus – nesnášenlivost, předpojatost vůči židům, etnické skupině nebo rase

Extremismus – vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních norem, vyznačuje se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým principům

Rasismus – ideologie hierarchizující skupiny podle rasového klíče

Xenofobie – strach z neznámého, často označovaná jako strach z cizinců

Homofobie – diskriminace, odpor nebo iracionální strach z homosexuality nebo homosexuálů

Vandalismus – svévolné poškozování veřejného nebo soukromého majetku, které nepřináší pachateli žádné materiální obohacení

Závislostní chování – chování, které vede u člověka k závislosti na návykové látce nebo určité činnosti

Netolismus – chorobná závislost na tzv. virtuálních drogách, kam lze zařadit např. počítačové hry, mobilní telefon, internet nebo televizi

Gambling – chorobná závislost na hraní hazardních her (gamblerství)

Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě – na rozdíl od extrémních sportů zde v první řadě jde o vědomé hazardování, o skutečné a dostatečně vysoké riziko smrti nebo zranění. Je to jen jiná forma ruské rulety, při které se nebere ohled na běžné meze, zákony, vlastní ani cizí životy

Poruchy příjmu potravy – jedná se o okruh onemocnění, kam patří **mentální anorexie**, **mentální bulimie** a také **přejídání** spojené s jinými psychickými poruchami, například se stresem

Sekty – pojem sekta označuje náboženskou nebo politickou skupinu, která se odpojila od větší, zavedené skupiny

Sexuálně rizikové chování – je soubor projevů chování, které doprovázejí sexuální aktivity a současně vykazují rizika v oblasti zdravotní, sociální a dalších oblastech. Takové chování může být přitom ve společnosti relativně častým jevem (např. nechráněný pohlavní styk při náhodné známosti, promiskuitní chování nebo rizikové sexuální praktiky)

Tvorba MPP, jeho východiska a cíle

Do prevence rizikového chování je podle Metodického pokynu k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (MŠMT ČR č. j.: 21291/2010-28) zařazeno předcházení zejména následujícím rizikovým jevům:

agrese, záškoláctví, šikana a kyberšikana, násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, vandalismus, závislostní chování, užívání všech návykových látek, tabákových výrobků a nikotinových sáčků a alkoholu, netolismus, hazardní hraní, rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, spektrum poruch příjmu potravy, negativní působení sekt, sebepoškozování a sebevražedné jednání, sexuální rizikové chování, týrané, zneužívané a zanedbávané dítě, příslušnost k subkulturám, psychická krize nebo duševní onemocnění žáka apod.

MPP platný pro VOŠ a Střední školu hotelovou vychází právě z tohoto Metodického pokynu MŠMT ČR a je zpracován v souladu s ním, je vytvářen také v úzkém spojení s Metodickými pokyny a doporučeními MŠMT, prezentovanými na stránkách ministerstva:

<https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Celá dokumentaci MPP je vedena v souladu se zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, v souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 26. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ ES (o ochraně osobních údajů a s dalšími platnými právními předpisy týkajícími se ochrany osobních údajů (GDPR)).

1. Hlavní cíle minimálního preventivního programu

Základním principem strategie prevence sociálně patologických jevů je ve VOŠ a SŠH Pelhřimov výchova žáků ke zdravému životnímu stylu s cílem zabránit výskytu rizikového chování v daných oblastech, jejich sociální a osobnostní rozvoj i rozvoj jejich komunikačních dovedností. Předcházení rizikovému chování na škole slouží začlenění MPP do tematických plánů a do školního vzdělávacího programu školy, zapracováním do školního řádu a vnitřního řádu a řešením aktuálních problémů souvisejících s výskytem rizikového chování ve škole. MPP je založen na podpoře vlastní aktivity studentů, pestrosti forem preventivní práce, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci studentů školy. Velmi důležitou oblastí je podpora smysluplného využívání volného času.

a) Garant programu a jeho spolupracovníci

- Za koordinaci preventivních aktivit zodpovídá školní metodik prevence rizikového chování Mgr. Libor Capák (dále jen ŠMP),
- ŠMP spolupracuje s ostatními pedagogickými pracovníky školy, s odborníky a institucemi zabývajícími se problematikou rizikového chování žáků,
- ŠMP seznamuje vedení školy a zaměstnance školy s aktualizovaným programem,
- Garantem MPP je ředitel školy.

b) Popis výchozí situace (vnitřní a vnější zdroje)

Charakteristika školy a její specifika

Název školy: Vyšší odborná škola a Střední škola hotelová SČMSD Pelhřimov, s.r.o.

Počet žáků školy: cca 200 žáků

Počet tříd: 11 (1. A, 1. B, 2. A, 2. B, 3. A, H1A, H2A, H3A, H4A, NS1 a NS2)

Počet oborů: 5 (3 tříleté obory: **Kuchař – číšník 65-51-H/01**

Cukrář 29-54-H/01

Pekař 29-53-H/01

1 maturitní obor: **Hotelnictví 65-42-M/01**

1 obor nástavbového studia **Podnikání 64-41-L/51**)

Rizikové faktory: kouření žáků před vchodem do šaten školy, záškoláctví, nevhodné a problematické chování studentů mimo vlastní prostor školy před zahájením a po skončení vyučování, v ojedinělé míře šikana, kyberšikana a zneužívání návykových látek v době mimo vyučování

Riziková místa: rizikovým místem ve škole je prostor šaten a WC, rizikovým místem vnějšího okolí školy je zejména bezprostřední okolí školy - před vchodem do školy u šaten pro žáky, prostor před budovou domova mládeže, autobusová zastávka u vchodu do šaten žáků apod.

2. Vnitřní informační zdroje

Odborná a metodická literatura:

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon v platném znění)

Metodický pokyn k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (MŠMT ČR č. j.: 21291/2010-28)

Metodické pokyny a doporučení MŠMT - <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Učitelské noviny, Prevence – odborný časopis, Drogy – poznej svého nepřítele, Řekni drogám ne

Rukověť výchovného poradce a školního metodika prevence

Webové stránky školy: <https://www.hs-pe.cz/> , e-mail ŠMP: lcapak@hs-pe.cz

3. Vnější informační zdroje

Užitečné webové stránky a webové portály k problematice MPP:

www.msmt.cz , www.prevence-info.cz , www.drogovaporadna.cz , www.e-bezpeci.cz ,
www.drogy.cz , www.adiktologie.cz, www.anabell.cz , www.cppt.cz , www.kotva.cppt.cz
www.odrogach.cz , www.streetwork.cz , www.minimalizacesikany.cz , www.drogy.net ,
www.linkabezpeci.cz , www.sikana.cz , www.sikana.org , www.seznamsebezpecne.cz

4. Současná situace a její analýza

Pro zjištění aktuálního stavu a stanovení cílů prevence je nezbytná analýza rizikového chování žáků ve škole i mimo ni.

Nejčastější typy rizikového chování v minulých letech:

Kouření, záškoláctví, skryté záškoláctví, vandalismus, šikana a kyberšikana, závislostní chování, projevy agrese mezi žáky, krádeže, netolismus, náznaky poruch příjmu potravy a násilí.

Nezbytným předpokladem stanovení cílů MPP bude provedení evaluace preventivních aktivit předchozích školních roků, která byla provedena na konci června 2022. Bude nutné pořádat projektové dny na témata problematiky a rizik závislostního chování, záškoláctví, škodlivosti kouření, zneužívání návykových látek a trestní odpovědnost mládeže (ve spolupráci s PČR).

Důsledněji je nutno bojovat proti záškoláctví a skrytému záškoláctví, a to především častějším kontaktem a pohovory s rodiči problematických žáků a s žáky samotnými.

V boji proti kouření před školou a na autobusové zastávce spolupracovat i s PČR

5. Cíle MPP

a) Krátkodobé cíle

- Zlepšit znalosti žáků v oblasti sociálně – patologických jevů,
- vyhradit určitý počet hodin pro školní preventivní aktivity,
- zvyšovat sociální kompetence žáků, rozvíjet dovednosti zakotvené v ŠVP,
- realizovat aktivity preventivního programu v rámci školních i volnočasových aktivit,
- pravidelně navštěvovat a vyhledávat tematická divadelní a filmová představení, přednášky a besedy s odborníky, nabízet četbu knih a časopisů s danou tematikou,
- nabídnout rodičům didaktické materiály a poradenskou činnost,
- provést monitoring rizikového chování.
- důsledněji sledovat absenci žáků (TU) a zlepšení práce TU v třídnických hodinách
- opětovně nabídnout volnočasových aktivit pro ubytované žáky, především je důležité nabídnout sportovní a zájmové aktivity, kterými vyplní smysluplně volný čas

b) Střednědobé cíle

- vytvořit funkční preventivní program školy,
- získávat podporu a pochopení všech pedagogických pracovníků školy v otázce nutnosti prevence a její realizace,
- zlepšovat komunikační a asertivní dovednosti, zlepšovat sebeovládání a nenásilné zvládání konfliktů,
- zapojit organizace do preventivního programu školy,
- usilovat nadále o dobré vztahy mezi školou a rodinou,
- podporovat volnočasové aktivity a zájmové kroužky,
- podporovat průběžné vzdělávání všech pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů.

c) Dlouhodobé cíle

- snížit počet sociálně patologických jevů u žáků školy (potírání projevů šikany, agrese, nadřazenosti, závislostního chování atd.),
- vytvořit dlouhodobou funkční strategii školy v oblasti PP,
- vytvořit právní vědomí, mravní a morální hodnoty, společenské normy,
- udržet příznivé sociální klima – pocit důvěry, atmosféru pohody a klidu,
- podporovat výchovu ke zdravému životnímu stylu, osvojení pozitivního sociálního chování a rozvoj osobnosti v bio–psycho–sociálních souvislostech.
- nabídnout rodičům didaktické materiály a poradenskou činnost v pravidelných konzultačních hodinách, popř. užitečné odkazy na webu a internetových portálech

6. Metody práce

Minimální preventivní program je koncipován jako dlouhodobý a komplexní.

a) Aktivity pro žáky

- přednášky a besedy (v rámci školy, spolupráce s PPP, FOCUS, PČR, HZ, ZZS a s dalšími organizacemi),
- výukové bloky – zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů nebo týkající se zdravého způsobu života (realizace ŠMP, učitelé OBN a SVP a odborných předmětů, PPP),
- volnočasové aktivity – sportovní, kulturní (úsek mimo vyučování a DM),
- sportovní akce – jednorázové i pravidelné (LVVK, cyklistický a vodácký kurz)
- poradenská činnost – VP, ŠMP, ŘŠ, OSPOD, PČR
- čtenářské dílny zaměřené na problematiku rizikových jevů
- kulturní akce – zájezdy do zahraničí, na výstavy, návštěvy kina, exkurze,
- akce pořádané žáky - peněžní sbírky (Světluška, Srdíčkový den, Fond SIDUS, Bílá pastelka apod.)

b) Aktivity pedagogů

- Vzdělávací semináře pedagogů (v rámci školy, NPI) nabídky posílány e-mailem
- Účast MPP na setkáních metodiků v rámci okresu Pelhřimov v PPP
- porady a pedagogické rady pedagogů – ŠMP informuje ostatní pedagogy o novinkách v oblasti PP,
- aktuality v rámci PP jsou vyvěšovány na nástěnce, rozesílány e-mailem, popř. přes MS TEAMS

c) Spolupráce s rodiči

Rodiče mohou kontaktovat pedagogické pracovníky pomocí e-mailu, telefonu nebo si mohou domluvit osobní schůzku.

- Jednou za pololetí jsou realizovány třídní schůzky.
- Znamky ze všech předmětů jsou zveřejňovány na stránkách školy v systému Bakaláři, průběžná aktualizace je samozřejmostí.
- V případě problému (výchovného, studijního, zdravotního, sociálního atd.) se žákem jsou rodiče školou kontaktováni, informováni o problému. Společně (žák, rodiče, škola) problém řeší.
- Rodiče budou mít MPP k dispozici na webových stránkách školy.
- Rodiče jsou hromadně informováni prostřednictvím internetových stránek školy o všech změnách ve školním rozvrhu, o školních akcích a dalších aktivitách.

Zatím není plánovaná specifická selektivní či indikovaná prevence, ale v případě, že se objeví problém ve skupině (třídě), případně u jednotlivce bude zahájena práce ve spolupráci s dalšími odborníky na prevenci právě u těchto specifických případů (PPP, FOCUS)

7. Přehled témat, která souvisejí PP a která jsou realizována v rámci jednotlivých předmětů

Sport jako zdravý životní styl, fair play jednání

Náboženská hnutí a sekty, hrozby demokracie – politický radikalismus a extremismus, terorismus, rasismus a násilí

Malé sociální skupiny a vztahy v nich, šikana a kyberšikana

Aktuální problémy společnosti - terorismus

Finanční gramotnost, nevýhodné úvěry, osobní finance, dluhová past

Kriminalita, radikalismus, extremismus, právní minimum

Náboženská hnutí a sekty, hrozby demokracie – politický radikalismus a extremismus, terorismus, rasismus a násilí

Sebeпоškozování a sebevražedné jednání – psychické problémy mladých lidí

8. Školní program proti šikaně, kyberšikaně a diskriminaci

Program je vytvořen na základě Metodického doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28 a Metodického pokynu MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č. j. 22294/2013-1.

Existence programu proti šikanování vymezuje postoj školy vůči problému výskytu šikany na školách.

Program proti šikanování má přispívat k vytváření bezpečného prostoru, respektujícího a vstřícného prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy pro případ řešení šikanování. Je určen pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům školy a stejně tak žákům a jejich rodičům.

Základem prevence šikanování a násilí je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli, a to zejména:

- podpora solidarity a tolerance
- podpora vědomí sounáležitosti
- vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- rozvoj spolupráce mezi žáky a jejich vzájemného respektu
- rozvíjení jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

Základní pojmy:

Šikanování = jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Verbální šikana = slovní útoky v podobě nadávek, pomluvy, ponižování, zesměšňování, vyhrožování.

Kyberšikana = útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.

Fyzická šikana = fyzické útoky různého typu (od házení papírků a jiných předmětů po bití apod.), záměrné ničení a poškozování věcí oběti, krádeže apod.

Smíšená šikana = kombinace verbální a fyzické šikany.

Diskriminace = odlišné, právem zakázané zacházení s lidmi ve vymezených, srovnatelných situacích na základě různé rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, víry, náboženského vyznání a světového názoru.

Jak poznat šikanu či diskriminaci?

Nepřímé (varovné) znaky šikanování a diskriminace mohou být např.:

Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.

Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.

o přestávkách vyhledává blízkost učitelů. Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.

Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.

Stává se uzavřeným.

Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.

Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.

Zašpiněný nebo poškozený oděv.

Stále postrádá nějaké své věci.

Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.

Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.

Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.

Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpusobovací konflikty nejsou vzácností!

Přímé znaky šikanování a diskriminace mohou být např.:

Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.

Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným, nebo pohrdavým tónem.

Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.

Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.

Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.

Honění, strkání, štouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.

Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Čeho by si měli všimnout rodiče?

Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.

Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.

Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.

Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.

Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.

Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).

Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"

Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.

Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě.

Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.

Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.

Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.

Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.

Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)

Dítě se vyhýbá docházce do školy.

Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Co dělat v případě podezření na šikanu nebo diskriminaci

Pokud se Vám dítě svěří se svým trápením, důvěřujte mu, podpořte ho a slibte pomoci.

Pokuste se zjistit co nejvíce informací.

Informujte školu o podezření na šikanování. Obrátit se můžete na třídního učitele, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo vedení školy. *Navštivte nás.*

Při řešení problému spolupracujte se školou. Budeme respektovat Váš požadavek na zachování důvěrnosti informací.

Co udělá škola?

Zmapování situace

V průběhu prvního pololetí školního roku bude provedeno dotazníkové šetření u všech žáků školy, žáci budou hodnotit své vztahy se spolužáky. Dotazník zadá a vyhodnotí ŠMP. Na základě získaných informací a ve spolupráci s třídními učiteli bude pracováno s jednotlivými třídami a skupinami. V rámci třídnických hodin budou posilovány dobré vztahy. S výsledky budou seznámeni všichni učitelé.

Motivace pedagogů pro změnu, další vzdělávání pedagogů

Na začátku roku seznámí ŠMP všechny pedagogické pracovníky školy s programem proti šikanování, proškolí je ve znalostech dané problematiky a seznámí je s postupem řešení v případě šikany. Pedagogové budou dále motivováni a vybíráni pro další vzdělávací semináře v problematice šikany a jiného rizikového chování.

Užší realizační tým

Tvoří ho ředitel školy, zástupce ředitele pro teoretické vyučování, zástupce ředitele pro praktické vyučování, hlavní vychovatel domova mládeže, školní metodik prevence, výchovný poradce, příp. třídní učitel.

Společný postup při řešení šikanování nebo při diskriminaci

Kdy je nutné začít vyšetřovat šikanu?

rodiče oznámí podezření na šikanování nebo žádají o vyšetření týrání jejich dítěte
dojde k „provalení“ šikanování (učitel je svědkem fyzického útoku, oběť má viditelná zranění)
oběť nebo její kamarád případ nahlásí učiteli

šikana či diskriminace vyjde najevo při vyhodnocení monitorování (dotazníků) při nepřímo varujících signálech, kdy žák vysílá skryté signály o pomoc (žák vchází do třídy až po učiteli, postává osamoceně, nemá kamaráda, je smutný, ustrašený, má nadměrnou absenci, náhle se mu zhorší prospěch apod.) nebo při známkách subtilního násilí a manipulace (žák je přehlížen,

odmítán, dostává příkazy a snaží se jim vyhovět, ostatní mu ničí věci a je terčem různých žertíků, třída se mu směje, nadává mu, ostatní do něj strkají, „dobrovolně“ jim dává svačinu). Při hodnocení projevů vždy posuzujeme, zda jsou přítomny znaky šikanování: samoučelnost agrese a nepoměr sil.

Kdo řeší šikanu nebo diskriminaci a s kým spolupracuje?

školní metodik prevence s výchovným poradcem, třídním učitelem, se školským poradenským zařízením, příp. jinými odborníky

Postup pedagoga:

pokud je pedagog informován o šikaně nebo pojme podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování ve spolupráci se školním metodikem prevence a výchovným poradcem informuje ředitele školy

Postup ředitele školy:

přijme informaci o šikanování (od pedagoga, rodiče, žáka)

rozhodne se, zda škola zvládne řešení šikany vlastními silami nebo zda potřebuje pomoc zvenčí (PPP, SVP, Policie ČR)

v případě prokazatelných jevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na jejím vyšetřování dle jeho pokynů

zajistí informování rodičů o vyšetřování šikany, které řídí

v případě potřeby je nutné zajistí zprostředkování odborné péče:

o v případě nutnosti doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu

o v mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

o při podezření, že šikanování naplnilo podstatu trestného činu (provinění), oznámí tuto skutečnost Policii ČR

projedná v pedagogické radě potrestání agresorů.

Na co se zaměřit

Je nutno zdokumentovat odpovědi na následující otázky:

Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?

Kdo je agresor, popřípadě kolik je agresorů, kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník a kdo je obětí i agresorem?

Co, kdy, kde a jak dělali agresoři konkrétním obětem?

K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?

Jak dlouho šikanování trvá?

V případě, že je informátorem rodič, nesmíme jeho výpověď zpochybňovat, ale věc neodkladně řešit.

Domluvit se s rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte a naznačit příští kroky

V případě, že je informátorem sama oběť, je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci a abychom ji ochránili před agresory.

Postup ŠMP a VP

a) Vyšetřování počáteční šikany nebo diskriminace (se standardní formou)

- rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi
- nalezení vhodných svědků - vybereme žáky, kteří s obětí kamarádí nebo ji alespoň neodmítají, žáky, kteří jsou nezávislí na agresorech
- individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů) - důležité je, abychom rozhovory organizovali tak, aby o nich druzí nevěděli
- zajištění ochrany obětem - po celou dobu vyšetřování je nutné ochránit oběť, zvýšit dozor, - zorganizovat bezpečné příchody a odchody dítěte, v nutném případě nechat dítě doma
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi - následuje až po shromáždění důkazů! Slouží k zastavení agrese, upozorníme je, že při jakémkoli náznaku šikanování bude jejich potrestání přísnější, případně bude nahlášeno policii, naopak, pokud budou mít snahu napravit situaci, může to zmírnit kázeňská opatření
- realizace metody usmíření nebo metody vnějšího nátlaku (výchovní pohovor, výchovní komise s agresorem a jeho rodiči)
- třídnická hodina (o způsobu potrestání agresorů informujeme celou třídu. Je třeba s touto třídou nadále pracovat, rozvíjet kamarádské a bezpečné vztahy. Můžeme se také obrátit na odborníky Střediska výchovné péče, PPP.
- rozhovor s rodiči - úkolem je informovat rodiče o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních
- v případě nutnosti – třídní schůzka
- práce s celou třídou.

b) Vyšetřování pokročilé šikany a diskriminace s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti

překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování

zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi

pokračující pomoc a podpora oběti

nahlášení policii

vlastní vyšetřování – rozhovor s obětí a informátory, nalezení nejslabších článků

nepolupracujících svědků, individuální nebo konfrontační rozhovory se svědky, rozhovory s agresory, případně jejich konfrontace

léčba – metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

V rámci první pomoci je nutné při pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách spolupracovat s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, OSPOD a Policií ČR.

V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat jí péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Výchovná opatření

- napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy,
- snížená známka z chování,

- ve zvlášť závažných případech podmíněné vyloučení a vyloučení ze školy.

V mimořádných případech se užijí další opatření:

- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu,
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu,
- v případě, že šikana naplňuje skutkovou podstatu trestného činu podle z. č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, podává ředitel školy trestní oznámení na Policii ČR.

Primární prevence v třídnických hodinách

- ☑ časovým prostorem třídního učitele pro uskutečňování programu jsou třídnické hodiny
- ☑ účastníci by měli sedět v kruhu, aby na sebe vzájemně viděli a mohli spolu komunikovat bez překážek
- ☑ obsah setkání by měl zahrnovat: zahájení, aktuální témata, připomínky a dotazy, komunikace by měla být otevřená, každý má prostor se vyjádřit
- ☑ je nutné vytvořit specifická pravidla komunikace, o které se během práce TU opírá
- ☑ během setkání se nastavují normy, TU dává jasně najevo, že šikana nebude trpěna

Před vyučováním a o přestávkách je zajištěn dohled pedagogů, ve výchově mimo vyučování je zajištěn dohled vychovatelů – pedagogických pracovníků na domově mládeže a v prostoru školy a školní jídelny.

Ve škole není zřízena schránka důvěry, ale vzhledem k nárůstu výskytu problémových jevů se její instalace připravuje.

Spolupráce s rodiči

Úkolem každého učitele je získat rodiče ke spolupráci na pravidelných třídních schůzkách. Na začátku studia je rodičům rozeslán (rozdán) informační dopis, který seznamuje rodiče s možným výskytem šikany na naší škole a se způsobem jejího řešení, taktéž je prosíme o spolupráci.

Školní poradenské služby

Pokud někdo z žáků či rodičů, příp. učitelů potřebuje pomoc, může se obrátit na:

- ☑ třídního učitele
- ☑ výchovného poradce
- ☑ školního metodika prevence
- ☑ ředitele školy

Spolupráce školy se specializovanými pracovišti

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány. Zejména:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry
- v resortu zdravotnictví – s pediatrií a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie

-v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou)
-případně s institucemi specializujícími se na prevenci a řešení šikany.

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že se rodiče odmítají spolupracovat se školou, je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD.

9. Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Vzhledem k rozsahu je zpracována jako samostatný dokument přikládáný k minimálnímu preventivnímu programu školy.

10. Plán opatření při vzniku mimořádných událostí a vyhlášení krizového stavu

Škola má zpracovaný:

- Plán první pomoci (traumatologický plán) – organizační směrnice
- Soubor hodnocení rizik bezpečnosti – směrnice QI 63-03-01
- Směrnici pro mimořádné události – zásady a opatření QS 63-04
- Opatření pro činnost při vzniku mimořádné události QI 63-03-05
- Plán evakuace školy na školní rok 2023/2024

11. Krizový plán školy - strategie postupu řešení v případě zjištění sociálně patologických jevů

Dojde-li k porušení školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy nebo výskytu jiných sociálně patologických jevů (šikana, rasismus, ...) bude postupováno dle školního řádu a metodického pokynu MŠMT ČR č. j.: 21291/2010-28 takto:

1. Individuální pohovor se žákem (dle konkrétní situace – třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence nebo ředitel)
2. Podle zjištěných informací spolupráce s rodinou
3. Doporučení a zprostředkování kontaktu s odborníky
4. V případě nezájmu rodičů kontaktování sociálního odboru a oddělení péče o dítě
5. V případě dealerství oznámení Policii ČR.

I. Žák se svěří s tím, že užívá drogy

1. Učitel nabídne radu a podporu nebo se obrátí na výchovného poradce. Doporučí žákovi rozhovor s odborníkem např. ze zdravotnického zařízení, K-centra, PPP apod. Případně se žakovým souhlasem příslušné zařízení (např. PPP) okamžitě kontaktuje.
2. Pokud půjde o nezletilého žáka, je nutné ho přesvědčit o nutnosti kontaktovat rodiče a vše jim vhodnou formou oznámit. Zachování mlčenlivosti vzhledem k věku žáka je nevyhovující pro obě strany.

II. Na půdě školy byly nalezeny drogy nebo vybavení k jejich užívání

1. Nálezce z řad učitelů drogy nebo vybavení zajistí jejich bezpečné uložení.
2. Provede záznam o případu za přítomnosti svědka.
3. Informuje ředitele školy nebo jeho zástupce.
4. Ředitel školy nebo jeho zástupce kontaktuje policii.

III. Žák je přistižen při prodeji drog

1. Pedagog či jiný pracovník školy odebere látku a uloží ji na bezpečném místě (do školního sejfu) se záznamem o případu a za přítomnosti svědka.
2. Pedagog či jiný pracovník školy kontaktuje výchovného poradce či metodika prevence a ten prodiskutuje případ se žákem. Provede zápis o pohovoru.
3. Pedagog či jiný pracovník školy vše oznámí řediteli školy.
4. Ředitel školy kontaktuje policii z důvodu porušení § 217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy mládeže) a prostřednictvím třídního učitele vše oznámí rodičům žáka.
5. Ředitel školy rozhodne o případném potrestání žáka a prostřednictvím TU informuje rodiče.

Postup školy v případě neomluvené či zvýšené omluvené absence žáků

1. Dobu a způsob uvolnění žáka ze školního vyučování stanoví školní řád.
2. Školní docházku žáků své třídy eviduje třídní učitel.
3. Na prevenci záškoláctví a skrytého záškoláctví se podílí třídní učitel, výchovný poradce a školní metodik prevence ve spolupráci s ostatními učiteli a zákonnými zástupci žáka. Součástí prevence je:
 - pravidelné zpracování dokumentace o absenci žáků
 - součinnost se zákonnými zástupci
 - analýza příčin záškoláctví včetně přijetí příslušných opatření

- výchovné pohovory se žáky

4. Škola prostřednictvím TU může požadovat, pokud to považuje za nezbytné, jako součást omluvenky vystavené zákonným zástupcem či zletilým žákem i doložení nepřítomnosti žáka z důvodu nemoci ošetřujícím lékařem, a to pouze v případě, že nepřítomnost žáka ve škole přesáhne tři dny školního vyučování.

5. Ve zcela výjimečných, individuálně stanovených případech (především v případě, časté nepřítomnosti žáka nasvědčující zanedbávání školní docházky) může škola požadovat jako součást omluvenky potvrzení ošetřujícího lékaře o nemoci žáka i v případě nepřítomnosti, která nedosahuje délky uvedené v odstavci 4.

6. Třídní učitel je povinen sledovat jak omluvenou, tak neomluvenou absenci žáka. V případě, že se žák neúčastní po dobu nejméně 5 vyučovacích dnů vyučování a jeho neúčast není omluvena, vyzve ředitel školy písemně zletilého žáka nebo zákonného zástupce nezletilého žáka, aby neprodleně doložil důvody žákovy nepřítomnosti; zároveň upozorní, že jinak bude žák posuzován, jako by vzdělávání zanechal. Žák, který do 10 dnů od doručení výzvy do školy nenastoupí nebo nedoloží důvod nepřítomnosti, se posuzuje, jako by vzdělávání zanechal posledním dnem této lhůty; tímto dnem přestává být žákem školy.

Postup školy v případě zjištění šikany

Definice: Šikana je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumějí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osoby, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

1. Učitel, který vyzoroval šikanu nebo byl na ni některým žákem upozorněn, konfrontuje své pozorování s dalšími kolegy, především s třídními učiteli.
2. Podezření na šikanu oznámí učitel ŘŠ, VP, ŠMP.
3. Třídní učitel se ve spolupráci s ostatními učiteli pokusí nalézt vhodné svědky.
4. TU sám nebo ve spolupráci s VP, ŠMP provede individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky – spolužáky (konfrontace svědků šikany mezi sebou). Udělá stručný zápis a nechá ho svědky podepsat.
5. TU se spojí s rodiči případné oběti a konzultuje s nimi znaky možné šikany. Vyslechne ve spolupráci s VP či ŠMP oběť, zaručí jí diskrétnost a důvěrnost poskytnutých informací. Vyhotoví zápis. Rodičům oběti nebo oběti samotné nabídne psychologickou pomoc poskytovanou odborným pracovištěm, na které předá kontakt.
6. TU ve spolupráci s VP, popř. ŠMP provede rozhovor s agresorem (agresory), udělá stručný zápis.
7. ŘŠ je o průběhu šetření průběžně informován TU.
8. Po zjištění všech skutečností navrhne ŘŠ spolu s TU, VP a ŠMP další postup.

9. TU informuje jak rodiče oběti, tak rodiče agresora o následujícím postupu. Pozve je do školy, kde s nimi po seznámení se situací provede stručný zápis, který všichni zúčastnění podepíší. Pozve **zvláště** rodiče oběti a **zvláště** rodiče agresora!
10. Teprve po všech výše uvedených krocích rozebere TU, případně ve spolupráci s VP či ŠMP, situaci ve třídě, oznámí potrestání viníků.
11. TU i ostatní učitelé vyučující v této třídě sledují další vývoj situace ve třídě.

Poznámky:

a) Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů. Proto je nutné vždy informovat ŘŠ, který rozhodne, zda tuto skutečnost ohlásí Policii ČR či OSPOD.

b) Šikanování je hrubým porušením školního řádu. Agresor bude dle zjištěných skutečností potrestán. Výše trestu bude záležet na druhu a způsobu šikany.

Minimální preventivní plán může být doplňován dle potřeby na základě získání dalších poznatků.

Nedílnou součástí MPP je plán poradenských služeb ve škole a rozpis konzultací jednotlivých pracovníků (metodika PP a výchovné poradkyně).

Příloha č. 1 – Přehled kontaktů na PČR Rajon A – město Pelhřimov

Příloha č. 2 – Mapa pomoci Kraje Vysočina s kontakty na odborníky (nástěnky)

Příloha č. 3 - Metodické postupy a doporučení v nejpravděpodobnějších krizových případech

V Pelhřimově dne 23. 8. 2023

Vypracoval: Mgr. Libor Capák

Ředitel školy a školní metodik prevence